

CENTRAL
ASIAN
RESearch
JOURNAL FOR
Interdisciplinary
STUDIES

WE ARE ALWAYS WITH YOU

CYBERLENINKA

EXACT SCIENCES
NATURAL SCIENCES
TECHNICAL SCIENCES
PEDAGOGICAL SCIENCES
MEDICAL SCIENCES
SOCIAL AND HUMANITARIAN
SCIENCES

SCAN ME

**CENTRAL ASIAN
RESEARCH JOURNAL FOR
INTERDISCIPLINARY
STUDIES (CARJIS)**

ISSN: 2181-2484

VOLUME 1 | ISSUE 2 | 2021

carjis.org

TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK KLASSTER TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Javlonbek Soatboy o'g'li Xudoyberganov
Chirchiq davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Vazira Asrorjon qizi Qahramonova
Chirchiq davlat pedagogika instituti "Jismoniy madaniyat" ta'lim yo'nalishi
2-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Biz ushbu maqolamizda pedagogik ta'lim klasterining ta'rif va tavsifini bayon qilishni va unga ilmiy-pedagogik muammo sifatida jamoatchilikning e'tiborini qaratishni maqsad qilganmiz. Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida shunday yangi mexanizm yaratilishi hayotiy zaruratga aylandiki, unda ta'lim turlari o'rtasida o'zaro nazorat ham, raqobat ham, manfaatlarning qondirilishi ham ta'minlanishi zarur.

Kalit so'zlari: Pedagogika, uzluksiz ta'lim, klaster tizimi, innovatsiya, bilim, ko'nikma, malaka.

KIRISH

Oliy ta'limning jamiyat barqaror rivojlanishidagi yuqori ijtimoiy ahamiyatidan kelib chiqqan holda zamonaviy talablar, tizimdagi muammolar va ularni hal qilishda ta'lim, fan va ishlab chiqarish tarmoqlari o'rtasidagi tarqoqlik bugungi kunda uzluksiz pedagogik ta'limni klaster rivojlanish modeliga o'tkazish zaruratini taqozo etmoqda. Fan va ta'limning ishlab chiqarish bilan uyg'unligi barcha sohalardagi taraqqiyotni ta'minlaydi. Bu borada tabiiyki, fan, ta'lim va ishlab chiqarishning integratsiyasi muhim va dolzarb vazifa. Bu esa o'z-o'zidan innovatsion klasterga yo'l ochadi. Davlatimiz rahbari Shavkat Miromonovich Mirziyoyev 2017 yil 10-11 mart va 2018 yil 16-17 fevral kunlari xalq bilan muloqot qilish hamda joylarda amalga oshirilayotgan islohotlar bilan tanishib, Buxoro viloyatiga tashrifi chog'idagi "Paxta va to'qimachilik klasteri" loyihasini tashkil etish g'oyasini olg'a surdi. Unda O'zbekistonda klaster tizimi asosida ishlab chiqarishni tashkil etishning ilmiy asoslari ko'rsatib berilgan. Darhaqiqat, so'nggi vaqtda innovatsion klaster tizimi barcha sohalarga shiddat bilan kirib bormoqda. Jumladan, ta'lim tizimida ham klaster

mavjud. Bu esa shaxsni kamol topishi va yetuk kadr bo'lishiga qaratilgan bo'lib, uning bog'liqligi – maktabgacha, umumiy o'rta maktab, akademik litsey, kasb-hunar kolleji, oliy o'quv yurti, doktorantura, malaka oshirish kabi jarayonlarni qamrab oluvchi butun umr davomidagi ta'lim zanjirini bir-biriga bog'langanidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Shuning uchun ham yurtboshimiz hozirgi kunda milliy iqtisodiyotimizni “Klaster usuli”da rivojlantirish bo'yicha qo'ygan maqsad va rejasiga asoslangan holda OTM va boshqa o'quv yurtlarida “Raqobatbardosh kadr tayyorlash klasteri”larini tashkil etish hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Jamiyatimiz rivojlanishining chuqur ijtimoiy va iqtisodiy o'zgarishlar ro'y berayotgan hozirgi bosqichida talabalarga ta'lim-tarbiya berish sifatini oshirish yo'llari va vositalarini izlab topish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Chunki, ta'lim, ilm-fan har qanday jamiyat, millat va davlatning kelajagini belgilab beradigan, uning taraqqiyotiga xizmat qiladigan muhim omil bo'lib xizmat qiladi. O'zbekistonda olib borilayotgan ta'lim sohasidagi islohotlar bevosita uning demokratik, bozor munosabatlariga o'tish jarayoni bilan birgalikda amalga oshirilmoqda. Bugungi kun yoshlarini yangicha ijtimoiy muhitga tayyorlash, davr ruhida tarbiyalash, ta'lim sohasini isloh qilish, tizimni tubdan takomillashtirish, xususan, tizimga rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribasini tatbiq etish g'oyasi kun tartibidagi dolzarb va ustivor vazifalaridan biri sifatida davlatimiz rahbari tomonidan ta'kidlanib kelinmoqda. Shuning uchun ham Respublikamizda oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida aholining oliy ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish, xalqaro standartlar asosida yuqori malakali, kreativ va tizimli fikrlaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan ma'nan yetuk va jismonan barkamol yosh kadrlar tayyorlash, ularning intellektual qobiliyatlarini namoyon etishi va ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish oliy ta'lim tizimini rivojlantirishning strategik maqsadlari va ustivor yo'nalishlaridan biri deb belgilab qo'yilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, yetuk mutaxassislar tayyorlashning optimal yo'llarini aniqlash, ayniqsa, pedagog kadrlarning kasbiy malakalari va bilim saviyasini uzluksiz yuksaltirish orqali yuqori malakali kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, ilm fan va

ishlab chiqarish integratsiyasini kengaytirishga bo'lgan e'tiborlarini har qadamda his qilib turibmiz. Ayniqsa, muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston Milliy universitetida ilm-fan namoyondalari bilan uchrashib, oliy ta'lim sohasini yanada rivojlantirish, kadrlar sifatini oshirish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kengaytirish bo'yicha amalga oshirilishi rejalashtirilayotgan pedagogik ta'limning yangi modelini joriy etish bo'yicha muhim ko'rsatmalari oliy ta'limda amalga oshirilishi lozim bo'lgan islohotlar uchun muhim turtki bo'ldi desak adashmaymiz. Shundan kelib chiqib, milliy an'analar, urf odatlar, turmush tarzi kabi o'ziga xos shart-sharoitlari xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim tizimining butunlay yangi o'ziga xos modelini ishlab chiqish vazifasi Respublikamizdagi eng dozarb masalalardan biri sifatida kun tartibiga qo'yildi. Umumjahon mehnat bozoridagi yuzaga kelgan yangi bozor talablari respublikamiz ta'lim tizimini rivojlantirishning ham asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi. Klaster shunday tizimki, uni tashkil qiluvchi komponentlarning integratsiyasi har bir subyektning yanada samaraliroq ishlashini ta'minlaydi va istisno buzilishlarga olib kelmaydi. Klaster bir qator ta'lim, ilmiy va ishlab chiqarish subyektlarining muayyan assotsiatsiyaga mexanik birlashishi emas, balki ularning o'zaro yaqindan ta'siri va o'zaro bog'liqligi natijasida yuzaga keladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda tashkilot alohida komponentlar va butun klasterning konvertatsiya qilinishini ta'minlaydi. Klaster faoliyati yangi sifatli mahsulot yaratish imkonini beradi. Ta'limga nisbatan o'ziga xos yangi yondashuv bo'lgan klaster nafaqat hayot davomida ta'lim olish uchun shart-sharoitlarni ta'minlabgina qolmay, balki ta'limning uzluksizligini ta'minlaydigan tarkibiy qismlar o'rtasidagi mavjud va istiqbolli aloqalarni qayta tiklashga imkon beradi. Klaster mavjud intellektual resurslarni pedagogik ta'limni rivojlantirishning dolzarb muammolari atrofida integratsiyalash, pedagogik sohada oqilona vorisiylik tamoyilini yo'lga qo'yish, manfaatdor shaxslarning qoniqish darajasi haqida tezkor fikr-mulohazalar bilan bo'lajak o'qituvchilarni amaliy yo'naltirilgan holda tayyorlash bilan bog'liq muhim masalalar atrofida faoliyat olib boradi.

REFERENCES

1. Nurmatov Farkhat Abdualimovich. Khudoiberganov Javlonbek Saotboy oğlu. IMPROVING THE QUALITIES OF PHYSICAL ENDURANCE IN STUDENT YOUTH. *Journal of Natural Remedies* Vol. 21, No. 12(2), (2021)
2. Kutlimurotovich, U. A. (2020). GENERAL PHYSIOLOGICAL PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(9), 2366-2371.
3. Бабажанова, В. А., Утепбергенов, А. К., Баймуратова, Г. А., & Ережепова, Г. Д. (2017). Исследование крепости телосложения (индекс Пинье) у юношей, проживающих в различных районах Приаралья. In *Инновационные технологии в образовании и науке* (pp. 11-14)..
4. Утепбергенов, А. К., Утениязова, Д. К., & Есенбекова, Э. Ж. (2017). Исследование экологических факторов в изменении антропометрических показателей у юношей в Республике Каракалпакстан. In *Инновационные технологии в образовании и науке* (pp. 16-18).
5. Kutlimurotovich, U. A. (2021). The Concept of The Management of Body Functions and Their Properties. *Organism and environment*.
6. Утепбергенов, А., & Кутлымуратов, М. (2016). ФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕКОТОРЫХ КАРАКАЛПАКСКИХ НАРОДНЫХ ИГР. *Апробация*, (3), 88-90.
7. Kutlimurotovich, U. G. (2020). THE CLASSIFICATION OF NATIONAL MOVEMENT GAMES THAT TRAIN PHYSICAL QUALITIES AND WAYS TO TEACH THEM. *International Engineering Journal For Research & Development*, 5(8), 4-4.
8. Soatboy, O., Javlonbek, X., Shirinbekovich, K. V., & RoZmamatovich, A. A. (2019). Technique of improving the technical and tactical skills of national wrestlers. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(12), 58-61.
9. Xudoyberganov, J. S. (2020). Талабаларда жисмоний чидамлилиқ. *Таълим ва технология Илмий-услугий мақолалар тўплами*, 2(2), 104-106.
10. Adizov, B. R., Abdulahatov, A. R., Hudoyberganov, J. S., Yusupbaeva, A. S., & Mirahmedov, F. T. (2020). The Practical State of Teaching Physical Education in Higher Education Institutions. *TEST Engineering and Management*, 83, 628-631.
11. Абдулахатов, А. Р., Худойберганов, Ж. С., & Курбонова, М. Э. (2020). Образовательный кластер-как ресурс инновационного развития региона. *Мугаллим ҳам ўзликсиз билимлендириш*, 1(1), 84-89.

12. Xudoyberganov, J. S. (2020). Kurashchilarning texnik-taktik mahoratini oshirish metodikasi. In *Dene tərbiyası və sport of kalabalyq rayazhlandyryy perspectives: mashala və sheshimler» atamasyndy republics online ilymiy-mely conference* (Vol. 1, No. 1, pp. 137-139).

13. Abdulaxatov, A. R., & Xudoyberganov, J. S. (2020). Scientific and pedagogical ways to instill in students the national and universal values through “kurash”. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 9(1), 44-47.

14. Худойберганов, Ж. С., & Хабибуллаев, С. Х. (2020). Спортда тарбия ва унинг хусусиятларини тарбиялаш йуллари (спорт уйинлари мисолида). *Муғаллим*, 7(1), 164-168.

15. Xudayberganov, J. S., Xabibullaev, S. X., & Madyarova, M. M. (2020). Method of development of physical qualities of the high school class wrestlers on kurash. *International Journal on Integrated Education*, 3(3), 169-173.

16. Mamatkulov, R. S., Khudoyberganov, J. S., Yusupbaeva, A. S., & Umaralieva, D. U. (2020). Features of formation of readiness of future teachers for innovative activity by means of information technologies. *International Journal for Advanced Research in Science & Technology*, 10(06), 1-3.

XX АСР ЎЗБЕК ТАРЖИМАШУНОСЛИГИ МОҲИЯТИ

Одилжон Мамадиевич Сафаров

Алишер Навоий номидаги

Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети

доценти, филология фанлари номзоди

osafar@mail.ru

АННОТАЦИЯ

Мақола XX аср ўзбек таржимашунослигига бағишланган. Унда ўтган аср охиригача Ўзбекистонда таржима илми соҳасида амалга оширилган ишлар, уларнинг мазмуни ва моҳияти ҳақида фикр юритилади.

Калит сўзлар: Таржимашунослик, таржима илми, таржима назарияси, таржима санъати, таржима тарихи, таржима амалиёти, бадий таржима, қиёсий адабиётшунослик, қиёсий тилшунослик.

ABSTRACT

The article is dedicated to uzbek Translatology of the XX century. In it we are talking about the works in Uzbekistan on science of translation until the end of last century, about their content and substance.

Keywords: Translatology, science of translation, translation theory, the art of translation, history of translation, the practice of translation, literary translation, comparative literature, comparative linguistics.

КИРИШ

Таржима масалаларини илмий ўрганишга эҳтиёж ҳар доим бўлган. Бунинг имкониятлари эса, турли сабабларга кўра, ҳамма замонларда бўлган эмас. Шу боис таржима илми жаҳон миқёсида фан сифатида шаклланиши асосан XX асрга, аниқроғи, унинг **иккинчи** ярмига тўғри келади.

Ўшанда **таржима назарияси** деб аталган бу илм жаҳоннинг санокли мамлакатларидаги олий ўқув даргоҳларидаги фанлар қаторидан ўрин олган. Бу ўша мамлакатларда бу соҳага **эътибор** қай даражада эканлиги билангина эмас, балки у бўйича фаолият юритадиган **мутахассислар** бўлиши билан ҳам бевосита боғлиқ бўлган. Масалан, бизнинг юртимиз Ўзбекистонда бу ишлар **қачон** бошлангани, **қай тарзда** кечгани ва улар **кимлар** томонидан амалга оширилгани кўпчиликни қизиқтириши табиий.

Булардан хабардор бўлиш, ҳар кимга **ўзбек таржимашунослиги**, унинг жаҳон таржимашунослигидаги **ўрни**, **ютуқ** ва **камчиликлари** ҳақида тўғри тасаввур ҳосил қилиш имкониятини бериши билан бирга, республикамиздаги

таржима илмига оид ишларни **мантиқан тўғри** ва **изчил** тарзда ташкил этиш имконини ҳам бериши мумкин. Шу нуқтаи назардан номи юқорида қайд этилган мавзу **долзарб** аҳамиятга эга.

Ундан кўзланган **мақсад** – XX асрда ўзбек таржимашунослигида амалга оширилган ишларни ва уларнинг моҳиятини илмий асосда очиб бериш.

Бу борада мулоҳаза юритишдан олдин қайд этиш лозимки, 1951- йилнинг **декабрида** Москвада собиқ иттифок мамлакатлари **таржимонлари кенгаши** бўлиб ўтади. Унда асосий эътибор таржима назарияси **амалиётдан** анча ортда қолаётгани, таржималар сифатига **салбий** таъсир қилаётгани туфайли, таржима ишларини **илмий** асосга кўчириш **йўллари**ни топиш кераклиги масаласи ўртага ташланади.

Шу кенгашда қўрилган масалалар, нафақат собиқ иттифок мамлакатлари вакилларда, балки хорижий мамлакатлардан таклиф этилган **олимлар**, **ёзувчи** ва **шоир–таржимонларда** ҳам катта қизиқиш уйғотади.

Шундай қилиб, жаҳон миқёсида таржима масалаларини ҳар қачонгидан жиддийроқ ўрганишга эътибор берилга бошлайди, **газета** ва **журналларда** таржимага оид мақолалар чоп этилиши кўпайиб кетади.

Ўша пайтлардаги юз берган муҳим воқеалар эса қуйидагилар:

1. 1953-йилда рус олими Андрей Венедиктович Фёдоров «**Введение в теорию перевода**» (Таржима назариясига кириш) китобини нашр эттирган ва унинг бир нечта нусхасини хорижлик ҳамкорларига, жумладан, Францияга ҳам юборган. Таржима илми бўйича сабоқ беришга мўлжалланган бу китоб халқаро миқёсда катта шов-шувларга сабаб бўлган.

2. Шу (1953) йили Францияда **Халқаро Таржимонлар Федерацияси** ташкил этилган ва у жаҳон миқёсдаги таржима ишлари савиясини кўтариш, таржима ишларини мувофиқлаштириш, таржимонларни рағбатлантириш каби масалалар билан шуғулланишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Ўзбекистонда таржима масалаларини жиддий ўрганишга киришиш ҳам айнан шу пайтларга тўғри келади.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Ҳар бир юртда таржима ишларига эътибор қай тарзда йўлга қўйилгани, ўша юртда мазкур соҳа бўйича чоп этилган ишлар билан боғлиқ. Шу нуқтаи назардан Ўзбекистонда XX асрнинг **биринчи** ярмида чоп этилган ишлар ҳам эътиборга лойиқ. Масалан, 1932-йили Санжар Сиддиқ чоп эттирган “**Адабий таржима асослари**” китоби, ўша пайтдаги муҳим ишлардан биридир.

1936-йили мазкур китоб муаллифи уни қайта ишлаб ва тўлдириб “**Адабий таржима санъати**” сарлавҳаси остида чоп эттирган.

1936-йилда «Литература и искусство Узбекистана» газетасининг 4-сонида ёзувчи ва таржимон М. Салье **«О художественном переводе»** сарлавҳали мақоласини чоп эттирган. Ушбу мақола шу газетанинг 1939 йилги 5-сонида ҳам чоп этилган. Бу ҳол ўша пайтда Ўзбекистонда латин ёзуvidан кирилл ёзувига ўтилгани билан боғлиқ бўлган бўлиши ҳам эҳтимолдан холи эмас.

1946-йилда “Шарқ юлдузи” журналида Жуманиёз Шарипов (1911-2007) **“Бадий таржималарга алоҳида эътибор берайлик”** номли мақоласини чоп эттирган бўлса. 1947-йили Наби Алимухамедов унда **“Таржима санъати тўғрисида баъзи мулоҳазалар”** мақоласини чоп эттирган.

Албатта, булар XX асрнинг биринчи ярмида ҳам Ўзбекистонда таржима масалаларини ўрганиш бўйича муайян ишлар амалга оширилганидан далолат беради. 1951-йилда М. Салье ва Нинель Владимирова «Звезда Востока»нинг 11-сонида **«О некоторых проблемах художественного перевода»** деб аталган мақолани чоп эттиришган. Бунга худди ўша йили Москвада бўлиб ўтган кенгаш катта туртки бўлган бўлса, ажаб эмас.

Бу ҳол ўша пайтларда Ўзбекистонда ҳам таржима ишларини илмий асосга кўчиришга жиддий киришилганидан далолат беради ва худди шу ҳол икки фидойи ўзбек олимлари – Жуманиёз Шарипов ва Ғайбулла Саломов – амалга оширган ишлар орқали яққол намоён бўлади. Жумладан, Ж. Шарипов 1957 – йили **«Некоторые проблемы художественного перевода»** китобини, 1958-йилда **«Некоторые проблемы поэтического перевода с русского на узбекский язык»** монографиясини чоп эттиради ва шу мавзудаги номзодлик диссертациясини ҳам ҳимоя қилади (1958). 1959-йили унинг монографияси ўзбек тилида ҳам чоп этилади.

1961-йилда Ўзбекистонда соҳага оид яна **икки** муҳим воқеа рўй беради:

1. Ғ.Саломов (1932-2000) **“Рус тилидан ўзбекчага мақол, матал ва идиомаларни таржима қилиш масаласига доир”** китобини чоп эттиради.

2. **“Таржима санъати”** мақолалар тўпламининг 1-китоби нашр этилади.

Шу йили (1961) грузин олими Гиви Гачечиладзе Тбилисида **«Проблемы реалистического перевода»** мавзуидаги докторлик диссертациясини ҳимоя қилгани ҳам эътиборга лойиқ. Бу иш ўшанда таржима илмидаги катта шов-шувларни ҳам келтириб чиқарганки, орадан кўп ўтмай, яъни 1962-йилнинг мартида, Ўзбекистон Республикаси **маданият** вазирлиги махсус қарор қабул қилади. Унда республикада **малакали** таржимонлар тайёрлашга етарлича эътибор берилмаётгани таъкидланади ва таржима асарларига **муқаддима, сўнгсўз, илмий шарҳлар** ёзишни **тажрибали таржимонлар, ёзувчилар, адабиёт танқидчиларига** топшириш зарурлиги белгилаб қўйилади.

1964-йилда Ғ. Саломов **“Бадий таржиманинг лексика – фразеология масалалари.** (ўрисчадан ўзбекчага мақол, матал ва идиомаларни ўгириш

тамойиллари)” мавзуидаги номзодлик диссертациясини ҳимоя қилган бўлса, 1965 йили Ж.Шарипов **“Ўзбекистонда таржима тарихидан”** китобини чоп эттиради. 482 бетли ушбу китобга Ғ.Саломов муҳаррир сифатида 10 бетли муқаддима илова қилган.

Шундай қилиб, деярли бир вақтда бу икки фидойи олим Ўзбекистонда таржима илмини **шакллантириш** ва **тараккий эттириш** йўлида астойдил ва самарали меҳнат қилганлар. Ғ.Саломов чоп эттирган қуйидаги китоблар ҳам бунга яққол мисол бўлиши мумкин:

“Ўрисчадан ўзбекчага бадиий таржиманинг баъзи масалалари хусусида” (1957), “Мақол, матал ва идиомаларни таржима қилиш масаласига доир” (1961), “Тил ва таржима” (1966), “Таржима назариясига кириш” (1978), “Адабий анъана ва бадиий таржима” (1980), “Таржима назарияси асослари” (1983), “Таржима ташвишлари” (1983), “Матн, таржима ва истилох” (1989) сарлавҳали салмоқли китобларни Ғ.Саломов шахсан ўзи тайёрлаган бўлса, “Таржима асослари”ни С.Аъзамов билан (1976), “Дўстлик кўприклари”ни Н.Комилов билан (1979), “Таржимон маҳорати”ни Н.Комилов, З.Салимова, К.Жўраев, Н.Отажонов билан (1979), “Жаҳонгашта “Бобурнома”ни (1996) Н.Отажон билан ҳамкорликда тайёрлаб нашр эттирган.

Яна айрим масалаларга аниқлик киритадиган бўлсак, 1965-йилнинг декабрида Республика ҳукумати **“Ўзбекистонда бадиий таржимани янада яхшилаш тадбирлари ҳақида”** қарор қабул қилади. Унда шундай дейилади:

“1966-1967 ўқув йилидан бошлаб Тошкент ҳамда Самарқанд давлат университетлари, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти, Тошкент чет тиллар давлат педагогика институти ҳамда республика Рус тили ва адабиёти факультетлари ўқув планларига таржима назарияси курсини киритиш тўғрисида Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига кўрсатма берилди. Булардан ташқари ЎзР Фанлар академияси Тил ва адабиёт илмий текшириш институти ҳузурида таржима назарияси сектори, кейинчалик, Тошкент Давлат университети журналистика факультети қошида таржима назарияси кафедраси ташкил этиш зарурлиги қайд қилинди.

1967 йилдан бошлаб ҳар йили таржима назарияси бўйича аспирантурага иккитадан ўрин ажратиладиган ҳамда илмий ходимларни мамлакатимизнинг марказий шаҳарлари ва иттифокдош республикалар пойтахтларида бадиий таржима соҳасида орттирилган тажрибани ўрганиш учун юбориб туриш белгиланди. Шунингдек, ЎзР Фанлар академияси Президиуми ҳамда республика Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Матбуот давлат комитетига 1967 йилдан эътиборан **“Таржима санъати”** номли йиллик илмий танқидий мақолалар тўпламини мунтазам нашр қилиб бориш вазифаси юклатилди” [9:29-30].

Шу қарорда **ўзбек тилининг изоҳли луғати** йўқлиги, бадиий таржималар сифатига салбий таъсир қилаётгани ва бу муаммони кечиктирмасдан ҳал қилиш кераклиги ҳам қайд этилган. Бироқ турли сабабларга кўра, унда кўрсатилган барча масалаларни **ўз вақтида** рўёбга чиқариб бўлмаган. Масалан, таржима илми бўйича биринчи кафедра ТошДУнинг журналистика факултетида 1966 ёки 1967 йилда эмас, 1969 йилнинг кузида ташкил этилган. **Таржима назарияси ва таҳрир-нашриёт ишлари** кафедраси деб аталган ушбу кафедрани тузишда, Ғ.Саломов фаол иштирок этган. Унинг дастлабки мудири ҳам шу ёш таржимашунос олимнинг ўзи бўлган.

Қиёқий-тарихий усулни қўллаш орқали, биринчидан, номлари юқорида қайд этилган икки ўзбек таржимашуносидан қай бири мазкур соҳага кўпроқ ва салмоқлироқ ҳисса қўшганликларини, улардан ҳар бири амалга оширган ишларнинг моҳиятини атрофлича тушуниш, шунингдек улар амалга оширган ишлар жаҳон таржимашунослигида қандай мавқега эга бўлиши мумкинлиги ҳақида анча тасаввурга эга бўлиш мумкин.

НАТИЖАЛАР

Табиийки, ўша пайтларда бирор олий ўқув даргоҳида **таржима назарияси** кафедрасини очиш учун, биринчи навбатда, соҳа бўйича етук мутахассислар керак бўлган. Шу боис Ўзбекистонда таржима илмига оид бошқа кафедралар кейинроқ очилган. **“Таржима санъати”** тўпламининг 2-китоби 1973-йилда чоп этилган, **“Ўзбек тилининг изоҳли луғати”** эса 1981-йили Москвадаги «Русский язык» нашриётида **икки** жилдда нашр этилган.

Ғ.Саломов ТошДУдаги кафедрага мудирликни бошлашидан **уч** йил олдин (1966) **385**-бетли **“Тил ва таржима”** сарлавҳали салмоқли монографиясини чоп эттирган. Унга Олим Усмон билан Ж.Шарипов муҳаррирлик қилишган.

Шу ўринда рус адиби, адабиётшуноси ҳамда бадиий таржима назарияси тарафдори В.Россельс чех олими Иржи Левийнинг «Искусство перевода» китобига ёзган сўзбошисида ўзбек таржимашунослигидаги ишларни қуйидаги тарзда эътироф этгани эътиборга лойик:

«Помимо исконных культурных метрополий Москвы и Ленинграда, теоретические центры возникли в Киеве, Тбилиси, Ташкенте и др., как это можно было наблюдать, например, на самом содержательном из всех имевших место симпозиумов по художественному переводу в Москве весной 1966 года» [2:31].

Бу эътирофга асосий сабаблар, Ғ.Саломовнинг **“Тил ва таржима”** (1966) китоби ҳамда Ж.Шариповнинг **«Ўзбекистонда таржима тарихидан»** (1965) монографияси бўлган. Жумладан, шу китобга, унинг муҳаррири сифатида, ёзган муқаддимасида, Ғ.Саломов унинг моҳиятини шундай тавсифлайди: